

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (veliko vijeće)

14. studenoga 2017.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Zajednička poljoprivredna politika – Članak 42. UFEU-a – Uredba (EZ) br. 2200/96 – Uredba (EZ) br. 1182/2007 – Uredba (EZ) br. 1234/2007 – Protutržišna djelovanja – Članak 101. UFEU-a – Uredba br. 26 – Uredba (EZ) br. 1184/2006 – Organizacije proizvođača – Udruženja organizacija proizvođača – Zadaci tih organizacija i udruženja – Praksa određivanja najnižih prodajnih cijena – Praksa usklađivanja u pogledu količina koje se stavljaju na tržište – Praksa razmjene strateških informacija – Francusko tržište endivije”

U predmetu C-671/15,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Cour de cassation (Kasacijski sud, Francuska), odlukom od 8. prosinca 2015., koju je Sud zaprimio 14. prosinca 2015., u postupku

Président de l’Autorité de la concurrence

protiv

Association des producteurs vendeurs d’endives (APVE),

Comité économique régional agricole fruits et légumes de Bretagne (Cerafel),

Fraileg SARL,

Prim’Santerre SARL,

Union des endiviers, ranije Fédération nationale des producteurs d’endives (FNPE),

Soleil du Nord SARL,

Comité économique fruits et légumes du Nord de la France (Celfnord),

Association des producteurs d’endives de France (APEF),

Section nationale de l’endive (SNE),

Fédération du commerce de l’endive (FCE),

France endives société coopérative agricole,

Cambrésis Artois-Picardie endives (CAP’Endives) société coopérative agricole,

* Jezik postupka: francuski

Marché de Phalempin société coopérative agricole,

Primacoop société coopérative agricole,

Coopérative agricole du marais audomarois (Sipema),

Valois-Fruits union de sociétés coopératives agricoles,

Groupe Perle du Nord SAS,

Ministre de l'Économie, de l'Industrie et du Numérique,

SUD (veliko vijeće),

u sastavu: K. Lenaerts, predsjednik, A. Tizzano, potpredsjednik, L. Bay Larsen, T. von Danwitz i J. Malenovský, predsjednici vijeća, E. Juhász, A. Borg Barthet, J.-C. Bonichot, D. Šváby (izvjestitelj), F. Biltgen, K. Jürimäe, C. Lycourgos i M. Vilaras, suci,

nezavisni odvjetnik: N. Wahl,

tajnik: V. Giacobbo-Peyronnel, administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 31. siječnja 2017.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Président de l'Autorité de la concurrence, H. Génin, S. Subrémon Lukaszewicz i I. de Silva, u svojstvu agenata, uz asistenciju J.-P. Duhamela, *avocat*,
- za Comité économique régional agricole fruits et légumes de Bretagne (Cerafel), Comité économique fruits et légumes du Nord de la France (Celfnord), Association des producteurs d'endives de France (APEF), Section nationale de l'endive (SNE) i Fédération du commerce de l'endive (FCE), H. Calvet, P. Morrier, Y. Chevalier i A. Bouviala, *avocats*,
- za Fraileg SARL i Prim'Santerre SARL, J.-L. Fourgoux i L. Djavadi, *avocats*,
- za France endives société coopérative agricole, Cambrésis Artois-Picardie endives (CAP'Endives) société coopérative agricole, Marché de Phalempin société coopérative agricole, Primacoop société coopérative agricole, Coopérative agricole du marais audomarois (Sipema) i Groupe Perle du Nord SAS, B. Néouze, V. Ledoux i S. Pasquesoone, *avocats*,
- za francusku vladu, G. de Bergues, D. Colas, S. Horrenberger, C. David i J. Bousin, u svojstvu agenata,
- za španjolsku vladu, A. Gavela Llopis, u svojstvu agenta,
- za talijansku vladu, G. Palmieri, u svojstvu agenta, uz asistenciju P. Gentilija, *avvocato dello Stato*,
- za Europsku komisiju, X. Lewis, A. Bouquet i B. Mongin, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 6. travnja 2017.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 101. UFEU-a u vezi s člankom 2. Uredbe Vijeća br. 26 od 4. travnja 1962. o primjeni određenih pravila tržišnog natjecanja na proizvodnju i trgovinu poljoprivrednim proizvodima (SL 1962., 30, str. 993.), članka 11. stavka 1. Uredbe Vijeća (EZ) br. 2200/96 od 28. listopada 1996. o zajedničkoj organizaciji tržišta u sektoru voća i povrća (SL 1996., L 297, str. 1.), članka 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1184/2006 od 24. srpnja 2006. o primjeni pravila tržišnog natjecanja na proizvodnju i trgovinu poljoprivrednim proizvodima (SL 2006., L 214, str. 7.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 3., svezak 40., str. 188.), kako je izmijenjena Uredbom Vijeća (EZ) br. 1234/2007 od 22. listopada 2007. (SL 2007., L 299, str. 1.) (u daljnjem tekstu: Uredba br. 1184/2006), članka 3. stavka 1. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1182/2007 od 26. rujna 2007. o utvrđivanju posebnih pravila za sektor voća i povrća, izmjeni direktiva 2001/112/EZ i 2001/113/EZ i uredaba (EEZ) br. 827/68, (EZ) br. 2200/96, (EZ) br. 2201/96, (EZ) br. 2826/2000, (EZ) br. 1782/2003 i (EZ) br. 318/2006 te stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 2202/96 (SL 2007., L 273, str. 1.) te članka 122. stavka 1. i članka 176. Uredbe br. 1234/2007, kako je izmijenjena Uredbom Vijeća (EZ) br. 491/2009 od 25. svibnja 2009. (SL 2009., L 154, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 3., svezak 68., str. 121.) (u daljnjem tekstu: Uredba br. 1234/2007).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Président de l’Autorité de la concurrence (Francuska), s jedne strane, i Association des producteurs vendeurs d’endives (APVE), Comité économique régional agricole fruits et légumes de Bretagne (Cerafel), Fraileg SARL, Prim’Santerre SARL, Union des endiviers, ranije Fédération nationale des producteurs d’endives (FNPE), Soleil du Nord SARL, Comité économique fruits et légumes du Nord de la France (Celfnord), Association des producteurs d’endives de France (APEF), Section nationale de l’endive (SNE), Fédération du commerce de l’endive (FCE), France endives société coopérative agricole, Cambrésis Artois-Picardie endives (CAP’Endives) société coopérative agricole, Marché de Phalempin société coopérative agricole, Primacoop société coopérative agricole, Coopérative agricole du marais audomarois (Sipema), Valois-Fruits union de sociétés coopératives agricoles, Groupe Perle du Nord SAS te Ministre de l’Économie, de l’Industrie et du Numérique, s druge strane, vezano uz odluku od 6. ožujka 2012. kojom je Autorité de la concurrence, među ostalim, na temelju članka 101. stavka 1. UFEU-a utvrdio postojanje i novčano sankcionirao složeni i trajan zabranjeni sporazum na francuskom tržištu endivije (u daljnjem tekstu: sporna odluka).

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Odredbe sekundarnog prava o zajedničkoj organizaciji tržišta u sektoru voća i povrća koje se primjenjuju na činjenice iz glavnog postupka sadržane su u Uredbi br. 2200/96, koja se primjenjivala do 31. prosinca 2007., Uredbi br. 1182/2007, stavljenoj izvan snage Uredbom Vijeća (EZ) br. 361/2008 od 14. travnja 2008. o izmjeni Uredbe br. 1234/2007 (SL 2008., L 121, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 3., svezak 35., str. 33.), i Uredbi br. 1234/2007. Potonja je stavljena izvan snage počevši od 1. siječnja 2014. Uredbom (EU) br. 1308/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda i stavljanju izvan snage uredbi Vijeća (EEZ) br. 922/72, (EEZ) br. 234/79, (EZ) br. 1037/2001 i (EZ) br. 1234/2007 (SL 2013., L 347, str. 671.; ispravci SL 2015., L 114, str. 25. i SL 2016., L 130, str. 8.), koja se, međutim, ne primjenjuje na činjenice iz glavnog postupka.
- 4 Odredbe sekundarnog prava koje uređuju primjenu pravila tržišnog natjecanja Europske unije na proizvodnju i trgovinu poljoprivrednim proizvodima u sektoru voća i povrća zakonodavac Unije usvojio je u sklopu Uredbe br. 26, koju su kasnije zamijenili Uredba br. 1184/2006 te članci 175. do 182. Uredbe br. 1234/2007.

Uredba br. 26

- 5 U članku 1. Uredbe br. 26 određuje se:

„Od stupanja na snagu ove uredbe, članci [101. do 106. UFEU-a] i odredbe koje uređuju njihovu provedbu primjenjuju se, podložno članku 2. ove uredbe, na sve sporazume, odluke i djelovanja navedena u članku [101. stavku 1. i članku 102. UFEU-a] koji se odnose na proizvodnju ili prodaju proizvoda navedenih u Prilogu II. Ugovoru” [neslužbeni prijevod].

- 6 Članak 2. stavak 1. te uredbe glasi kako slijedi:

„Članak [101. stavak 1. UFEU-a] ne primjenjuje se na sporazume, odluke i djelovanja iz prethodnog članka koji su sastavni dio nacionalne organizacije tržišta ili su nužni za ostvarenje ciljeva postavljenih u članku [39. UFEU-a]. On se posebno ne primjenjuje na sporazume, odluke i djelovanja poljoprivrednika, udruženja poljoprivrednika ili udruženja takvih udruženja samo u jednoj državi članici koji se odnose na proizvodnju ili prodaju poljoprivrednih proizvoda ili korištenje zajedničkim objektima za skladištenje, obradu ili preradu poljoprivrednih proizvoda, pri čemu ne postoji obveza naplaćivanja određene cijene, osim ako Komisija ne utvrdi da se time isključuje tržišno natjecanje ili ugrožava ciljeve članka [39. UFEU-a].” [neslužbeni prijevod]

Uredba br. 2200/96

- 7 U uvodnim izjavama 7. i 16. Uredbe br. 2200/96 navodi se:

„(7) imajući u vidu činjenicu da su organizacije proizvođača temeljni element zajedničke organizacije tržišta čije decentralizirano funkcioniranje osiguravaju na njihovoj razini; da se u okolnostima sve koncentriranije potražnje grupiranje ponude unutar tih organizacija više nego ikad čini ekonomskom nužnošću da bi se ojačao položaj proizvođača na tržištu; da se to grupiranje mora provoditi na dobrovoljnoj i korisnoj osnovi zahvaljujući opsegu i učinkovitosti usluga koje organizacije proizvođača mogu pružati svojim članovima; da se ne radi o dovođenju u pitanje isporuke proizvoda organizacijama specijaliziranih proizvoda koje su postojale prije stupanja na snagu ove uredbe;

[...]

(16) imajući u vidu činjenicu da je radi stabiliziranja tečaja poželjno da organizacije proizvođača imaju mogućnost intervenirati na tržištu, posebno putem odluke da se u pojedinim razdobljima određene količine proizvoda ne plasiraju u prodaju; da se takve mjere povlačenja ne mogu promatrati kao alternativni oblik plasmana na tržište; da stoga njihovo financiranje od strane Zajednice, s jedne strane, treba biti osigurano samo za određeni postotak proizvodnje i, s druge strane, treba biti ograničeno na manju kompenzaciju Zajednice, ne dovodeći u pitanje korištenje operativnih fondova u tu svrhu; da se u cilju pojednostavnjenja pokazuje opravdanim prihvatiti jedinstvenu i linearnu kompenzaciju Zajednice za svaki proizvod; da se za postizanje smanjenja usporedivog opsega za sve proizvode pokazuju potrebnima određena razlikovanja”. [neslužbeni prijevod]

8 U članku 11. stavku 1. te uredbe određuje se:

„U smislu ove uredbe, ‚organizacija proizvođača‘ označava svaku pravnu osobu:

(a) koja je osnovana na vlastitu inicijativu proizvođača sljedećih kategorija proizvoda iz članka 1. stavka 2.:

[...]

iii. povrće;

[...]

(b) koja posebno ima za cilj:

1. osiguravanje da se proizvodnja planira i prilagođava potražnji, posebno s obzirom na kakvoću i količinu;
2. promicanje koncentracije ponude i plasman proizvoda koje su proizveli njezini članovi;
3. smanjenje proizvodnih troškova i stabiliziranje cijena proizvođača;
4. promicanje uporabe postupaka uzgoja, proizvodnih postupaka i za okoliš prihvatljivog gospodarenja otpadom, posebno kako bi se zaštitila kakvoća vode, tla i krajolika i očuvala i/ili potaknula biološka raznolikost;

[...]” [neslužbeni prijevod]

9 Pod naslovom „Sustav intervencija”, članak 23. stavak 1. Uredbe br. 2200/96 predviđa da „[o]rganizacije proizvođača ili njihova udruženja mogu odlučiti da u količini i u razdobljima koje smatraju primjerenima ne nude na prodaju proizvode iz članka 1. stavka 2. koje su dostavili njihovi članovi”.

Uredba br. 1184/2006

10 U članku 1.a Uredbe br. 1184/2006 određuje se:

„Članci [101. do 106. UFEU-a] i odredbe o njihovoj provedbi primjenjuju se, uz uvjete iz članka 2. ove Uredbe, na sve sporazume, odluke i djelovanja iz članka [101. stavka 1. i članka 102. UFEU-a] koj[i] se odnose na proizvodnju i trgovinu proizvodima iz članka 1.”

11 Članak 2. stavak 1. te uredbe glasi kako slijedi:

„Članak [101. stavak 1. UFEU-a] ne primjenjuje se na sporazume, odluke i djelovanja iz članka 1.a ove Uredbe koji su sastavni dio nacionalne organizacije tržišta ili su potrebni za ostvarenje ciljeva postavljenih u članku [39. UFEU-a].

[...]”

Uredba br. 1182/2007

12 U članku 3. stavku 1. Uredbe br. 1182/2007 određuje se:

„Za potrebe ove uredbe, ‚organizacija proizvođača‘ je pravni subjekt (pravna osoba) ili jasno definiran dio pravnog subjekta koji ispunjava sljedeće kriterije:

(a) osnovan je na inicijativu proizvođača u smislu članka 2. točke (a) Uredbe (EZ) br. 1782/2003 koji uzgajaju jedan ili više proizvoda nabrojanih u članku 1. stavku 2. Uredbe (EZ) br. 2200/96 i/ili takve proizvode koji su namijenjeni isključivo za preradu;

- (b) cilj mu je uporaba postupaka uzgoja, postupaka proizvodnje i gospodarenja otpadom koji su prihvatljivi za okoliš, posebno kako bi se zaštitila kakvoća vode, tla i krajolika i očuvala i/ili potaknula biološka raznolikost;
- (c) ima barem jedan od ovih ciljeva:
  - i. osiguravanje da se proizvodnja planira i prilagođava potražnji, posebno u smislu kakvoće i količine;
  - ii. koncentracija ponude i plasman proizvoda njegovih članova;
  - iii. optimiziranje troškova proizvodnje i stabiliziranje proizvođačkih cijena;
- (d) njegov statut predviđa posebne uvjete iz stavka 2. i
- (e) odnosna država članica priznala ga je sukladno uvjetima iz članka 4.” [neslužbeni prijevod]

Uredba br. 1234/2007

- 13 Člankom 103.c Uredbe br. 1234/2007 određuje se da operativni programi u sektoru voća i povrća uključuju dva ili više ciljeva predviđenih u članku 122. stavku 1. točki (c) te uredbe ili ciljeve nabrojene u istom članku 103.c, među kojima je i cilj sprečavanja i upravljanja kriznim situacijama.
- 14 U navedenom članku 103.c stavku 2. točki (a) navodi se da sprečavanje i upravljanje kriznim situacijama ima za cilj izbjegavanje i rješavanje kriznih situacija na tržištima voća i povrća, što u tom kontekstu uključuje i povlačenje s tržišta.
- 15 U članku 122. stavku 1. Uredbe br. 1234/2007 određuje se:
- „Države članice priznaju proizvođačke organizacije:
- (a) koje čine proizvođači iz jednog od ovih sektora:
    - [...]
    - iii. sektora voća i povrća u odnosu na poljoprivrednike koji uzgajaju jedan ili više proizvoda iz tog sektora i/ili takve proizvode koji su namijenjeni isključivo za preradu;
    - [...]
  - (b) koje su osnovane na inicijativu proizvođača;
  - (c) koje djeluju na postizanju posebnog cilja, koji se naročito može, a u sektoru voća i povrća mora, odnositi na jedan ili više sljedećih ciljeva:
    - i. osiguravanje da se proizvodnja planira i prilagođava u odnosu na potražnju, posebno u smislu kakvoće i količine;
    - ii. koncentracija ponude i stavljanje na tržište proizvoda svojih članova;
    - iii. optimiziranje troškova proizvodnje i stabiliziranje cijena proizvođača.”
- 16 U članku 123. stavcima 1. i 3. te uredbe navodi se:
- „1. Države članice priznaju sektorske organizacije:
- (a) koje se sastoje od predstavnika gospodarskih djelatnosti povezanih s proizvodnjom, trgovinom i/ili preradom proizvoda u sljedećim sektorima:
    - i. sektoru maslinovog ulja i stolnih maslina;
    - ii. sektoru duhana;

- (b) koje su osnovane na inicijativu svih ili nekih organizacija ili udruženja koja ih sačinjavaju;
- (c) koje djeluju na postizanju posebnog cilja, koji se naročito može odnositi na:
  - i. koncentraciju i usklađivanje ponude te na stavljanje na tržište proizvoda svojih članova;
  - ii. zajedničko prilagođavanje proizvodnje i prerade zahtjevima tržišta i poboljšanje proizvoda;
  - iii. promicanje racionalizacije i unapređenja proizvodnje i prerade;
  - iv. provođenje istraživanja o održivim proizvodnim metodama i razvoju tržišta.

[...]

3. Osim organizacija iz stavka 1., države članice u sektoru voća i povrća priznaju, a u sektoru vina mogu priznati, i sektorske organizacije:

[...]

- (c) koje obavljaju jednu, a u slučaju sektora voća i povrća dvije ili više sljedećih aktivnosti u jednoj ili više regija Zajednice, uzimajući u obzir interese potrošača i, ne dovodeći u pitanje ostale sektore, u sektoru vina uzimajući u obzir javno zdravlje i interese potrošača:
  - i. poboljšavanje poznavanja i transparentnosti proizvodnje i tržišta;
  - ii. pružanje pomoći u svrhu bolje koordinacije načina stavljanja na tržište proizvoda iz sektora voća i povrća i sektora vina, posebno putem istraživanja i analiza tržišta;
  - iii. izrada standardnih oblika ugovora koji su u skladu s pravilima Zajednice;
  - iv. bolje iskorištavanje potencijala proizvedenog voća i povrća i potencijala proizvodnje u sektoru vina;
  - v. davanje informacija i provođenje istraživanja potrebnih za preusmjeravanje proizvodnje na proizvode koji su prilagođeniji zahtjevima tržišta te ukusu i očekivanjima potrošača, posebno u pogledu kakvoće proizvoda i zaštite okoliša;
  - vi. pronalaženje načina da se ograniči upotreba sredstava za zaštitu bilja i drugih sredstava te da se osigura kakvoća proizvoda i očuvanje tla i vode;
  - vii. razvoj metoda i instrumenata za poboljšanje kakvoće proizvoda u svim fazama proizvodnje i stavljanja na tržište i, u sektoru vina, vinifikacije;
  - viii. iskorištavanje potencijala ekološke poljoprivrede te zaštita i promicanje takve poljoprivrede kao i oznaka izvornosti, oznaka kvalitete i oznaka zemljopisnog podrijetla;
  - ix. promicanje integrirane proizvodnje ili drugih okolišno prihvatljivih metoda proizvodnje;
  - x. za sektor voća i povrća, što se tiče pravila za proizvodnju i stavljanje na tržište iz točke 2. i 3. Priloga XVI.a, donošenje pravila koja su stroža od pravila Zajednice ili nacionalnih pravila;

[...]”

17 U članku 125.a stavcima 1. i 2. navedene uredbe predviđa se:

„1. Statut proizvođačke organizacije u sektoru voća i povrća zahtijeva od proizvođača koji su njezini članovi, posebno sljedeće:

[...]

- (c) da svoju cjelokupnu predmetnu proizvodnju stavljaju na tržište putem proizvođačke organizacije;

[...]

2. Neovisno o stavku 1. točki (c), kada proizvođačka organizacija to odobri i kada je to u skladu s uvjetima koje određuje proizvođačka organizacija, proizvođači članovi mogu:

- (a) prodati najviše utvrđeni postotak svoje proizvodnje i/ili proizvoda izravno na svojim gospodarstvima i/ili izvan svojih gospodarstava potrošačima za njihove osobne potrebe, s tim da taj postotak utvrđuju države članice i da on nije manji od 10 %;
- (b) sami ili putem druge proizvođačke organizacije koju odredi njihova vlastita organizacija stavljati na tržište količine proizvoda koje su neznatne u odnosu na opseg tržišne proizvodnje njihove organizacije;
- (c) sami ili putem druge proizvođačke organizacije koju odredi njihova vlastita organizacija stavljati na tržište proizvode koji, radi njihovih osobina, nisu uobičajeno obuhvaćeni komercijalnim aktivnostima dotične proizvođačke organizacije.”

18 Članak 125.b stavak 1. točke (c) i (g) Uredbe br. 1234/2007 određuje da države članice moraju priznati kao organizacije proizvođača (u daljnjem tekstu: OP) u sektoru voća i povrća sve pravne subjekte ili jasno definirane dijelove pravnih subjekata koji zatraže takvo priznanje, pod uvjetom, među ostalim, da postoje dostatna jamstva da mogu primjereno obavljati svoje djelatnosti, kako u smislu trajanja tako i u smislu učinkovitosti i koncentracije ponude, te da nemaju dominantan položaj na određenom tržištu, osim ako to nije potrebno za postizanje ciljeva iz članka 39. UFEU-a.

19 U članku 125.c navedene uredbe određuje se:

„Udruženje [OP-ova] u sektoru voća i povrća uspostavlja se na poticaj priznatih [OP-ova] i može obavljati bilo koju od djelatnosti [OP-a] iz ove Uredbe. U tu svrhu države članice mogu, na zahtjev, priznati udruženje [OP-ova] kada:

- (a) država članica smatra da udruženje može učinkovito obavljati te djelatnosti; i
- (b) udruženje nema dominantan položaj na određenom tržištu, osim ako je to potrebno za postizanje ciljeva iz članka [39. UFEU-a].

[...]”

20 Članak 175. Uredbe br. 1234/2007 glasi kako slijedi:

„Osim ako je drukčije predviđeno ovom Uredbom, članci [101. do 106. UFEU-a] i odredbe o njihovoj provedbi primjenjuju se, podložno člancima 176. do 177. ove Uredbe, na sve sporazume, odluke i djelovanja iz članka [101. stavka 1. i članka 102. UFEU-a] koji se odnose na proizvodnju ili trgovinu proizvodima koji su obuhvaćeni ovom Uredbom.”

21 Članak 176. stavak 1. te uredbe glasi kako slijedi:

„Članak [101. stavak 1. UFEU-a] ne primjenjuje se na sporazume, odluke i djelovanja iz članka 175. ove Uredbe koji su sastavni dio nacionalne organizacije tržišta ili su potrebni za ostvarenje ciljeva iz članka [39. UFEU-a].

Članak [101. stavak 1. UFEU-a] posebno se ne primjenjuje na sporazume, odluke i djelovanja poljoprivrednika, udruženja poljoprivrednika ili saveze tih udruženja koji pripadaju jednoj državi članici i tiču se proizvodnje ili prodaje poljoprivrednih proizvoda ili korištenja zajedničkih objekata za skladištenje, obradu ili preradu poljoprivrednih proizvoda i koji ne predviđaju obvezu naplaćivanja jednakih cijena, osim ako Komisija ne utvrdi da je time isključeno tržišno natjecanje ili da su ugroženi ciljevi iz članka [39. UFEU-a].”

22 U članku 176.a stavcima 1. i 4. navedene uredbe određuje se:

„1. Članak [101. stavak 1. UFEU-a] [ne] primjenjuje se na sporazume, odluke i usklađena djelovanja priznatih sektorskih organizacija s ciljem izvođenja djelatnosti iz članka 123. stavka 3. točke (c) ove Uredbe.

[...]

4. Sljedeći sporazumi, odluke i usklađena djelovanja proglašavaju se u svakom slučaju suprotni pravilima Zajednice:

- (a) sporazumi, odluke i usklađena djelovanja koji mogu dovesti do bilo kakvog oblika diobe tržišta unutar Zajednice;
- (b) sporazumi, odluke i usklađena djelovanja koji mogu utjecati na pravilno djelovanje organizacije tržišta;
- (c) sporazumi, odluke i usklađena djelovanja koji mogu dovesti do narušavanja konkurencije, koj[i] ni[su] neophodn[i] za postizanje ciljeva zajedničke poljoprivredne politike, koj[e] sektorska organizacija ostvaruje kroz svoje djelovanje;
- (d) sporazumi, odluke i usklađena djelovanja koji povlače za sobom utvrđivanje cijena, ne dovodeći u pitanje mjere koje poduzimaju sektorske organizacije u primjeni posebnih pravila Zajednice;
- (e) sporazumi, odluke i usklađena djelovanja koji mogu uzrokovati diskriminaciju ili isključiti konkurenciju za značajan dio dotičnih proizvoda.”

Francusko pravo

23 U članku L. 420-1 Trgovačkog zakonika (Code de commerce) određuje se:

„Usklađena djelovanja, dogovori, izričiti ili prešutni zabranjeni sporazumi ili koalicije koji imaju za cilj ili mogu imati kao učinak sprečavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja zabranjeni su, čak i ako je do njih došlo neposredno ili posredno putem društva iz skupine sa sjedištem izvan Francuske, osobito ako se njima:

- 1. drugim poduzetnicima ograničava pristup tržištu ili slobodno tržišno natjecanje;
- 2. sprečava slobodno određivanje cijena na tržištu umjetnim poticanjem njihova rasta ili sniženja;
- 3. ograničava ili nadzire proizvodnja, tržišni plasman, ulaganja ili tehnički napredak;
- 4. vrši podjela tržišta ili izvora nabave.”

Glavni postupak i prethodna pitanja

24 Slijedom pretraga i zapljena koje je 12. travnja 2007. proveo Direction générale de la concurrence, de la consommation et de la répression des fraudes (Glavna uprava za tržišno natjecanje, potrošnju i suzbijanje prijevara, DGCCFR, Francuska), Ministre de l'Économie, de l'Industrie et du Numérique (ministar gospodarstva, industrije i digitalnih tehnologija, Francuska) pokrenuo je pred Conseilom de

la concurrence (Vijeće za tržišno natjecanje, Francuska), koji je kasnije postao Autorité de la concurrence (Ured za tržišno natjecanje), postupak zbog praksi koje se primjenjuju u sektoru proizvodnje i trgovine endivijom.

- 25 Spornom odlukom od 6. ožujka 2012. Ured za tržišno natjecanje utvrdio je da su APVE, Cerafel, FNPE, Celfnord, APEF, SNE, FCE i Groupe Perle du Nord te OP-i Fraileg, Prim'Santerre, Soleil du Nord, France endives, Cap'Endives, Marché de Phalempin, Primacoop, Sipema i Valois-Fruits na tržištu endivije primjenjivali složen i trajan zabranjeni sporazum iz članka L. 420-1 Trgovačkog zakonika i članka 101. stavka 1. UFEU-a u obliku usklađivanja cijene endivije različitim mehanizmima kao što su tjedno priopćavanje najniže cijene, određivanje središnje cijene, uspostava trgovačke burze, određivanje najniže prihvatljive cijene i zlouporaba mehanizma cijena povlačenja s tržišta, zatim usklađivanja količina endivije koje se stavljaju na tržište i sustava razmjene strateških informacija koji je služio za uspostavljanje politike cijena, pri čemu je cilj tih djelovanja bilo zajedničko određivanje najniže proizvođačke cijene za prodaju endivije, čime se proizvođačima i nekolicini njihovih strukovnih organizacija omogućilo održavanje najnižih prodajnih cijena u razdoblju koje je započelo u siječnju 1998., a u trenutku donošenja sporne odluke i dalje je trajalo. Stoga im je odredio novčane kazne u ukupnom iznosu od 3 970 590 eura.
- 26 Ured za tržišno natjecanje u spornoj je odluci, među ostalim, odbio tužbeni razlog kojim su proizvođači tvrdili da predmetne sporazume treba smatrati nužnima za ostvarivanje ciljeva zajedničke poljoprivredne politike, uz obrazloženje da u konkretnom slučaju nije moguće primijeniti izuzeća predviđena člankom 2. stavkom 1. Uredbe br. 1184/2006 i člankom 176. Uredbe br. 1234/2007.
- 27 Nekoliko sankcioniranih društava i tijela pokrenulo je postupak pred Courom d'appel de Paris (Žalbeni sud u Parizu, Francuska) tražeći da se sporna odluka poništi odnosno, podredno, preinači.
- 28 Taj je sud presudom od 15. svibnja 2014. preinačio sve odredbe sporne odluke te je presudio da nije utvrđeno da nisu bile poštovane odredbe članka L. 420-1 Trgovačkog zakonika i članka 101. stavka 1. UFEU-a. U tom je smislu, među ostalim, zaključio da u okolnostima postojanja poteškoća pri tumačenju propisa o zajedničkoj organizaciji tržišta u pogledu točnog opsega i granica zadatka stabiliziranja cijena – dodijeljenog subjektima koji se terete u kontekstu izuzeća od prava tržišnog natjecanja slijedom primjene pravila zajedničke poljoprivredne politike – nije utvrđeno da je priopćavanje uputa o najnižim cijenama u svim okolnostima bilo nužno i potpuno zabranjeno, pa stoga nije nesporno ustanovljeno da su predmetni subjekti prekoračili granice zadataka koji su im zakonom propisani u pogledu stabiliziranja cijena.
- 29 Predsjednik Ureda za tržišno natjecanje protiv te je presude podnio kasacijsku žalbu. U prilog svojoj žalbi u bitnome je naveo, među ostalim, da je – izvan okvira primjene izričitih izuzeća od primjene članka 101. stavka 1. UFEU-a uvedenih uredbama o primjeni određenih pravila o tržišnom natjecanju na proizvodnju i trgovinu poljoprivrednih proizvoda – obavljanje zadataka povjerenih OP-ima i udruženjima OP-a (u daljnjem tekstu: UOP) moguće zamisliti samo uz pridržavanje pravila o tržišnom natjecanju.
- 30 U okviru tog postupka Komisija je na temelju članka 15. stavka 3. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima [101. i 102. UFEU-a] (SL 2003., L 1, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1., str. 165.; ispravak SL 2016., L 173, str. 108.) podnijela očitovanje pred Courom de cassation (Kasacijski sud, Francuska). U njemu je navela da, uz opća izuzeća od primjene pravila Unije o tržišnom natjecanju u poljoprivrednom sektoru, donesena na temelju članka 2. uredba br. 26 i 1184/2006 te članka 176. Uredbe br. 1234/2007, prema članku 175. te uredbе postoje i posebna izuzeća sadržana u različitim uredbama o zajedničkoj organizaciji tržišta koje organizacijama koje djeluju u području proizvodnje i trgovine voćem i povrćem nalažu određene posebne zadatke na koje bi inače bilo moguće primijeniti zabrane iz pravila o tržišnom natjecanju. U konkretnom bi se slučaju radilo o Uredbi br. 2200/96, za razdoblje zaključno do kraja 2007. godine, te Uredbi br. 1182/2007, uklopljenoj u Uredbu

br. 1234/2007, za razdoblje počevši od 1. siječnja 2008. Komisija, međutim, smatra da najvažnija djelovanja o kojima je riječ u glavnom postupku, to jest mehanizmi najniže cijene dogovoreni unutar glavnih UOP-a, ne spadaju u posebne zadatke predviđene zajedničkom organizacijom dotičnog tržišta te da ih se ne može smatrati obuhvaćenima tim posebnim izuzećima.

- 31 S tim u vezi, Cour de cassation (Kasacijski sud) navodi da je Sud u svojim presudama od 9. rujna 2003., Milk Marque i National Farmers' Union (C-137/00, EU:C:2003:429) i od 19. rujna 2013., Panellinos Syndesmos Viomichanion Metapoiisis Kapnou (C-373/11, EU:C:2013:567) utvrdio da se člankom 42. UFEU-a uspostavlja načelo primjene europskih pravila tržišnog natjecanja u poljoprivrednom sektoru te da održavanje djelotvornog tržišnog natjecanja na tržištima poljoprivrednih proizvoda spada među ciljeve zajedničke poljoprivredne politike, pri čemu je smatrao da se tom odredbom, čak i kada je riječ o pravilima UFEU-a iz područja tržišnog natjecanja, daje prednost ciljevima zajedničke poljoprivredne politike pred ciljevima politike u području tržišnog natjecanja.
- 32 Smatra, međutim, da Sud još nije odlučivao o postojanju „posebnih izuzeća” na koja se poziva Komisija niti je eventualno pojasnio njihov odnos s „općim izuzećima” predviđenima u uredbama o primjeni pravila tržišnog natjecanja u poljoprivrednom sektoru.
- 33 Cour de cassation (Kasacijski sud) stoga je odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

- „1. Mogu se li sporazumi, odluke ili djelovanja [OP-a], [UOP-a] i strukovnih organizacija koji se mogu kvalificirati kao protivni tržišnom natjecanju u smislu članka 101. UFEU-a izuzeti iz zabrane predviđene tim člankom samo zbog činjenice da ih je moguće povezati sa zadacima koji su tim organizacijama povjereni u okviru zajedničke organizacije [konkretnog] tržišta, čak i ako se na njih ne primjenjuje nijedno od općih izuzeća redom predviđenih u članku 2. uredbi [br. 26] i [br. 1184/2006] te članku 176. Uredbe br. 1234/2007 [...]?”
2. U slučaju potvrdnog odgovora, treba li članak 11. stavak 1. Uredbe br. 2200/96, članak 3. stavak 1. Uredbe br. 1182/2007 i članak 122. [stavak 1.] Uredbe br. 1234/2007, koji među ciljevima [OP-a i UOP-a] određuju stabiliziranje proizvođačkih cijena i prilagodbu proizvodnje potražnji, osobito u pogledu količine, tumačiti na način da su prakse zajedničkog određivanja najniže cijene, usklađivanja u pogledu količina koje se stavljaju na tržište ili razmjene strateških informacija koje primjenjuju te organizacije ili njihova udruženja izuzeti iz zabrane protutržišnih sporazuma ako je njihov smisao postizanje tih ciljeva?”

O prethodnim pitanjima

- 34 Svojim pitanjima, koja valja razmotriti zajedno, sud koji je uputio zahtjev u bitnome pita treba li članak 101. UFEU-a u vezi s člankom 2. Uredbe br. 26, člankom 11. stavkom 1. Uredbe br. 2200/96, člankom 2. Uredbe br. 1184/2006, člankom 3. stavkom 1. Uredbe br. 1182/2007 te člankom 122. stavkom 1. i člancima 175. i 176. Uredbe br. 1234/2007 tumačiti na način da su djelovanja poput onih iz glavnog postupka – kojima OP-i, UOP-i i strukovne organizacije koji djeluju u sektoru endivije zajednički određuju najniže prodajne cijene, usuglašavaju količine koje se plasiraju na tržište i razmjenjuju strateške informacije – isključena iz područja primjene zabranjenih sporazuma iz članka 101. stavka 1. UFEU-a.
- 35 Uvodno treba reći da endivija spada u kategoriju „jestivo povrće, neko korijenje i gomolji” iz Priloga I. UFEU-u, pa se stoga, sukladno članku 38. UFEU-a, na nju primjenjuju odredbe članaka 39. do 44. UFEU-a o zajedničkoj poljoprivrednoj politici.

- 36 Članak 42. UFEU-a određuje da se odredbe poglavlja koje se odnosi na pravila o tržišnom natjecanju primjenjuju na proizvodnju i trgovinu poljoprivrednim proizvodima samo u onoj mjeri koju utvrde Europski parlament i Vijeće Europske unije u okviru članka 43. stavka 2. UFEU-a i u skladu s postupkom utvrđenim tim člankom, uzimajući u obzir ciljeve određene člankom 39. UFEU-a. U tom smislu, članak 43. stavak 2. UFEU-a predviđa da Parlament i Vijeće, među ostalim, donose odredbe potrebne za provođenje ciljeva zajedničke poljoprivredne politike.
- 37 Dakle, u kontekstu provedbe ciljeva uvođenja zajedničke poljoprivredne politike i uspostave sustava nenarušenog tržišnog natjecanja, članak 42. UFEU-a određuje da zajednička poljoprivredna politika ima prednost pred ciljevima Ugovora u području tržišnog natjecanja te da je zakonodavac Unije ovlašten odlučiti u kojoj mjeri pravila tržišnog natjecanja treba primijeniti u poljoprivrednom sektoru (vidjeti u tom smislu presude od 5. listopada 1994., Njemačka/Vijeće, C-280/93, EU:C:1994:367, t. 61. i od 12. prosinca 2002., Francuska/Komisija, C-456/00, EU:C:2002:753, t. 33.).
- 38 Iz toga slijedi, kao što je to nezavisni odvjetnik naveo u točkama 51. i 56. svojeg mišljenja, da intervencije zakonodavca Unije u tom pogledu nemaju za cilj uspostavu izuzeća ili razloga za zabranu djelovanja iz članka 101. stavka 1. i članka 102. UFEU-a, nego da se iz područja primjene tih odredbi isključe djelovanja koja bi njime bila obuhvaćena kad bi se pojavila u nekom drugom sektoru, a ne u sektoru zajedničke poljoprivredne politike.
- 39 Kada je konkretno riječ o sektoru voća i povrća te o razdobljima o kojima je riječ u glavnom postupku, zakonodavac Unije pojasnio je odnos između zajedničke poljoprivredne politike i pravila tržišnog natjecanja redom u članku 1. Uredbe br. 26, članku 1.a Uredbe br. 1184/2006, a potom i članku 175. Uredbe br. 1234/2007.
- 40 Što se tiče ove posljednje odredbe, koja u bitnome slijedi način na koji je taj odnos uređen u uredbama br. 26 i 1184/2006, njome se predviđa da se, osim ako Uredbom br. 1234/2007 nije drukčije određeno, članci 101. do 106. UFEU-a i odredbe donesene radi njihove provedbe primjenjuju, ne dovodeći u pitanje odredbe članaka 176. do 177. te uredbe, na sve sporazume, odluke i djelovanja iz članka 101. stavka 1. i članka 102. UFEU-a koji se tiču proizvodnje ili trgovine proizvodima, uređenih tom uredbom.
- 41 U sektoru voća i povrća članci 101. do 106. UFEU-a primjenjuju se na njima predviđene prakse, pri čemu su, s jedne strane, izuzete prakse iz članaka 176. i 176.a Uredbe br. 1234/2007 te, s druge strane, samo ako tom uredbom nije drukčije određeno, kako to predviđa njezin članak 175.
- 42 Treba reći da su prema članku 122. stavku 1. Uredbe br. 1234/2007, koji je zamijenio članak 11. stavak 1. Uredbe br. 2200/96, i članku 125.c Uredbe br. 1234/2007 OP-i ili UOP-i koji djeluju u sektoru voća i povrća zaduženi osigurati da se proizvodnja planira i prilagođava u odnosu na potražnju, posebno u smislu kakvoće i količine, za koncentraciju ponude i stavljanje na tržište proizvoda svojih članova ili za optimizaciju troškova proizvodnje i stabiliziranje proizvođačkih cijena.
- 43 Moguće je, međutim, da se radi postizanja ciljeva previđenih tim odredbama OP-i ili UOP-i moraju poslužiti sredstvima različitim od onih koja uređuju uobičajeno funkcioniranje tržišta te posebno određenim oblicima koordinacije i dogovaranja među poljoprivrednim proizvođačima.
- 44 Stoga, osim ako se OP-e i UOP-e ne želi lišiti sredstava koja im omogućavaju postizanje ciljeva koji su im povjereni u okviru zajedničke organizacije tržišta, u kojoj sudjeluju i u kojoj – kako se to podsjeća u uvodnoj izjavi 7. Uredbe br. 2200/96 – predstavljaju temeljni element, te time dovesti u pitanje djelotvornost uredbi o zajedničkoj organizaciji tržišta u sektoru voća i povrća, prakse tih subjekata potrebne za postizanje jednog ili više od navedenih ciljeva moraju biti izuzete, među ostalim, od zabrane sporazuma iz članka 101. stavka 1. UFEU-a.

- 45 Iz navedenog slijedi da u tom sektoru slučajevi neprimjenjivosti članka 101. stavka 1. UFEU-a nisu ograničeni samo na prakse iz članka 176. i 176.a Uredbe br. 1234/2007, nego uključuju i one spomenute u prethodnoj točki.
- 46 Unatoč tomu, doseg tih izuzeća treba usko tumačiti.
- 47 Kao što je to Sud već bio u prilici pojasniti, zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda ne znače prostor bez tržišnog natjecanja (presuda od 9. rujna 2003., Milk Marque i National Farmers' Union, C-137/00, EU:C:2003:429, t. 61.).
- 48 Naprotiv, održavanje stvarnog tržišnog natjecanja na tržištima poljoprivrednih proizvoda spada u ciljeve zajedničke poljoprivredne politike i zajedničke organizacije tržišta (vidjeti u tom smislu presudu od 9. rujna 2003., Milk Marque i National Farmers' Union, C-137/00, EU:C:2003:429, t. 57. i 58.).
- 49 Također treba naglasiti da, sukladno načelu proporcionalnosti, usklađena djelovanja ne smiju prekoračivati ono što je krajnje nužno za postizanje cilja odnosno ciljeva koji su dotičnom OP-u ili UOP-u povjereni sukladno propisima o zajedničkoj organizaciji konkretnog tržišta.
- 50 U svjetlu tih razmatranja valja ocijeniti jesu li prakse poput onih iz glavnog postupka – kojima OP-i, UOP-i i strukovne organizacije koji djeluju u sektoru endivije zajednički određuju najniže prodajne cijene, usklađuju količine koje se plasiraju na tržište i razmjenjuju strateške informacije – isključene iz područja primjene zabrane sporazuma iz članka 101. stavka 1. UFEU-a.
- 51 U tom se pogledu u točki 44. ove presude podsjeća na to da OP-i i UOP-i predstavljaju temeljne elemente koji na svojim razinama osiguravaju decentralizirano funkcioniranje zajedničkih organizacija tržišta.
- 52 Tako se u članku 122. stavku 1. točki (c) i članku 125.c Uredbe br. 1234/2007 predviđa da u sektoru voća i povrća države članice priznaju OP-e i UOP-e koji su, među ostalim, konkretno zaduženi za jedan od ciljeva koje određuje zakonodavac Unije, a nabrojani su u točkama i. i iii. te prve odredbe.
- 53 Iz toga slijedi da neprimjenjivanje pravila tržišnog natjecanja Unije na temelju činjenice da je usklađeno djelovanje nužno za postizanje cilja ili ciljeva zajedničke organizacije konkretnog tržišta pretpostavlja da to djelovanje provodi subjekt koji je za to stvarno ovlašten sukladno propisima o zajedničkoj organizaciji tog tržišta te koji je dakle priznala država članica.
- 54 Praksa koja se primjenjuje unutar subjekta koji država članica nije priznala radi postizanja jednog od tih ciljeva ne može biti izuzeta iz zabrane djelovanja iz članka 101. stavka 1. UFEU-a.
- 55 To bi posebno moralo vrijediti u slučaju praksi strukovnih organizacija kao što su to u glavnom postupku APVE, SNE i FCE, s obzirom na to da ni iz spisa ni iz odgovora na pitanja Suda ne proizlazi da su ih francuska tijela priznala kao OP-e, UOP-e ili sektorske organizacije u smislu članka 123. stavka 1. Uredbe br. 1234/2007, što će sud koji je uputio zahtjev morati provjeriti.
- 56 Kada je riječ o praksama koje primjenjuje OP ili UOP, važno je istaknuti da se takve prakse moraju zadržati samo unutar jednog OP-a ili UOP-a.
- 57 Naime, posebice prema članku 122. stavku 1. točki (c) i članku 125.b stavku 1. točki (c) Uredbe br. 1234/2007, zadaće planiranja proizvodnje, koncentracije ponude i stavljanja na tržište, optimizacije troškova proizvodnje i stabiliziranja proizvođačkih cijena, koje je moguće povjeriti OP-u ili UOP-u sukladno propisima koji se primjenjuju na zajedničku organizaciju konkretnog tržišta, ne mogu se odnositi samo na proizvodnju i trgovanje proizvodima članova odnosno OP-a ili UOP-a. Dakle, njima se može opravdavati postojanje određenih oblika koordinacije ili dogovaranja samo među proizvođačima koji su članovi istog OP-a ili istog UOP-a koji je priznala država članica.

- 58 Prema tome, sporazumi odnosno usklađena djelovanja koji nisu dogovoreni unutar jednog OP-a ili jednog UOP-a, nego među OP-ima ili UOP-ima, prekoračuju ono što je nužno za ispunjavanje tih zadaća.
- 59 Iz razmatranja izloženih u točkama 51. do 58. ove presude slijedi da prakse koje postoje između takvih OP-a ili UOP-a, a to više i prakse koje uz takve OP-e ili UOP-e uključuju i subjekte koje država članica nije priznala u okviru provedbe zajedničke poljoprivredne politike u konkretnom sektoru, ne mogu biti isključene iz zabrane djelovanja iz članka 101. stavka 1. UFEU-a.
- 60 Budući da sporne prakse iz glavnog postupka nisu bile prihvaćene unutar istog OP-a ili istog UOP-a, nego između više OP-a, više UOP-a i više subjekata koji nisu priznati u okviru zajedničke organizacije tržišta endivije, nije ih moguće isključiti iz područja primjene zabrane sporazuma iz članka 101. stavka 1. UFEU-a.
- 61 Nadalje, kada je riječ o praksama dogovorenima među članovima istog OP-a ili istog UOP-a koji je priznala država članica, valja podsjetiti da u kontekstu zajedničke poljoprivredne politike u sektoru voća i povrća priznati OP-i i UOP-i moraju biti konkretno zaduženi barem za jedan od triju ciljeva iz članka 122. stavka 1. točke (c) Uredbe br. 1234/2007, na koje se podsjeća u točki 42. ove presude.
- 62 Iz toga slijedi da neprimjenjivanje pravila tržišnog natjecanja Unije u sektoru voća i povrća na praksu koja nije određena u člancima 176. i 176.a Uredbe br. 1234/2007 pretpostavlja da je praksa dogovorena unutar konkretnog OP-a ili UOP-a stvarno i usko povezana s postizanjem cilja odnosno ciljeva koji su mu dodijeljeni sukladno propisima o zajedničkoj organizaciji odnosno tržišta.
- 63 Kada je riječ o ciljevima spomenutima u točkama 42. i 61. ove presude, treba reći da cilj osiguravanja planiranja proizvodnje i njezina prilagođavanja potražnji te koncentracije ponude i stavljanja na tržište proizvoda članova kao i cilj stabiliziranja proizvođačkih cijena nužno pretpostavljaju razmjenu strateških informacija između pojedinačnih proizvođača članova konkretnog OP-a ili UOP-a, čija je svrha, među ostalim, upoznati se sa značajkama njihovih proizvoda. Dakle, razmjene strateških informacija između proizvođača istog OP-a ili istog UOP-a mogu biti proporcionalne ako do njih konkretno dolazi radi postizanja cilja ili ciljeva dodijeljenih tom OP-u ili UOP-u te su ograničene samo na informacije koje su za to krajnje nužne.
- 64 Cilj stabiliziranja proizvođačkih cijena radi osiguravanja primjerenog životnog standarda poljoprivrednog stanovništva može također opravdavati koordinaciju među poljoprivrednim proizvođačima istog OP-a ili istog UOP-a u pogledu količina poljoprivrednih proizvoda koji se plasiraju na tržište, što proizlazi iz uvodne izjave 16. Uredbe br. 2200/96 i interventnog mehanizma čije je načelo funkcioniranja određeno u članku 23. te uredbe, a izmijenjeno je člankom 103.c stavkom 2. točkom (a) Uredbe br. 1234/2007.
- 65 Nadalje, cilj koncentracije ponude radi jačanja pozicije proizvođača u okolnostima sve koncentriranije potražnje može također opravdavati određeni oblik koordinacije politike cijena pojedinačnih poljoprivrednih proizvođača unutar odnosnog OP-a ili UOP-a. To posebno vrijedi ako su članovi ovlastili OP ili UOP da trguju svim njihovim proizvodima, kako to zahtijeva, osim u posebnim slučajevima, članak 125.a stavak 1. točka (c) Uredbe br. 1234/2007 u vezi s člankom 125.c te uredbe.
- 66 S druge strane, zajedničko određivanje najnižih prodajnih cijena unutar OP-a ili UOP-a ne može se, s gledišta praksi potrebnih za ispunjavanje zadaća koje su im povjerene u sklopu zajedničke organizacije konkretnog tržišta, smatrati razmjernim ciljevima stabiliziranja cijena ili koncentracije ponude ako ono proizvođačima koji sami prodaju svoje proizvode u slučajevima iz članka 125.a stavka 2. Uredbe br. 1234/2007 ne omogućava da prakticiraju cijenu nižu od tih najnižih cijena, zato što ono ima za posljedicu slabljenje već niske razine tržišnog natjecanja na tržištima poljoprivrednih proizvoda, posebice zbog mogućnosti okupljanja u OP-e i UOP-e koja je proizvođačima dana radi koncentriranja njihove ponude.

67 Slijedom navedenoga, na postavljena pitanja valja odgovoriti da članak 101. UFEU-a u vezi s člankom 2. Uredbe br. 26, članak 11. stavak 1. Uredbe br. 2200/96, članak 2. Uredbe br. 1184/2006, članak 3. stavak 1. Uredbe br. 1182/2007 te članak 122. stavak 1., članak 175. i članak 176. Uredbe br. 1234/2007 treba tumačiti na način:

- da se prakse zajedničkog određivanja najnižih prodajnih cijena, usuglašavanja količina koje se plasiraju na tržište i razmjena strateških informacija, poput onih iz glavnog postupka, ne mogu izuzeti iz zabrane sporazuma, odluka i usklađenih djelovanja iz članka 101. stavka 1. UFEU-a ako su dogovorene između različitih OP-a ili UOP-a te sa subjektima koje država članica ne priznaje za potrebe postizanja cilja koji je zakonodavac Unije definirao u okviru zajedničke organizacije konkretnog tržišta, kao što su strukovne organizacije koje nemaju status OP-a, UOP-a ili sektorskih organizacija u smislu propisa Unije, i
- da se prakse usuglašavanja u pogledu cijena ili količina koje se plasiraju na tržište ili razmjena strateških informacija, poput onih iz glavnog postupka, mogu izuzeti iz zabrane sporazuma iz članka 101. stavka 1. UFEU-a ako su dogovorene između članova istog OP-a ili istog UOP-a koji priznaje država članica te ako su krajnje nužne za postizanje cilja odnosno ciljeva koji su konkretnom OP-u ili UOP-u povjereni sukladno propisima Unije.

Troškovi

68 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (veliko vijeće) odlučuje:

Članak 101. UFEU-a u vezi s člankom 2. Uredbe Vijeća br. 26 od 4. travnja 1962. o primjeni određenih pravila tržišnog natjecanja na proizvodnju i trgovinu poljoprivrednim proizvodima, članak 11. stavak 1. Uredbe Vijeća (EZ) br. 2200/96 od 28. listopada 1996. o zajedničkoj organizaciji tržišta u sektoru voća i povrća, članak 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1184/2006 od 24. srpnja 2006. o primjeni pravila tržišnog natjecanja na proizvodnju i trgovinu poljoprivrednim proizvodima, kako je izmijenjena Uredbom Vijeća (EZ) br. 1234/2007 od 22. listopada 2007., članak 3. stavak 1. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1182/2007 od 26. rujna 2007. o uvođenju posebnih pravila za sektor voća i povrća, izmjeni direktiva 2001/112/EZ i 2001/113/EZ i uredbi (EEZ) br. 827/68, (EZ) br. 2200/96, (EZ) br. 2201/96, (EZ) br. 2826/2000, (EZ) br. 1782/2003 i (EZ) br. 318/2006 te stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 2202/96 te članak 122. stavak 1., članak 175. i članak 176. Uredbe br. 1234/2007, kako je izmijenjena Uredbom Vijeća (EZ) br. 491/2009 od 25. svibnja 2009., treba tumačiti na način:

- da se prakse zajedničkog određivanja najnižih prodajnih cijena, usuglašavanja količina koje se plasiraju na tržište i razmjena strateških informacija, poput onih iz glavnog postupka, ne mogu izuzeti iz zabrane sporazuma iz članka 101. stavka 1. UFEU-a ako su dogovorene između različitih organizacija proizvođača ili udruženja organizacija proizvođača te sa subjektima koje država članica ne priznaje za potrebe postizanja cilja koji je zakonodavac Europske unije definirao u okviru zajedničke organizacije konkretnog tržišta, kao što su strukovne organizacije koje nemaju status organizacija proizvođača, udruženja organizacija proizvođača ili sektorskih organizacija u smislu propisa Europske unije, i
- da se prakse usuglašavanja u pogledu cijena ili količina koje se plasiraju na tržište ili razmjena strateških informacija, poput onih iz glavnog postupka, mogu izuzeti iz zabrane sporazuma iz članka 101. stavka 1. UFEU-a ako su dogovorene između članova iste organizacije proizvođača

ili istog udruženja organizacija proizvođača koje priznaje država članica te ako su krajnje nužne za postizanje cilja odnosno ciljeva koji su konkretnoj organizaciji proizvođača ili udruženju organizacija proizvođača povjereni sukladno propisima Europske unije.

Potpisi